

Handläggare
Cecilia Werge
Telefon: 0850810021

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2021-09-23

Remiss av Revidering av förfrågningsunderlag/kontraktsvillkor för upphandling av privata utförare till stadens valfrihetssystem för hemtjänsten.

Yttrande till kommunstyrelsen angående remiss KS 2021/877

Förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Östermalms stadsdelsnämnd har fått ärende om reviderat förfrågningsunderlag för upphandling av privata utförare av hemtjänst på remiss för yttrande till kommunstyrelsen senast 12 oktober 2021.

Förslaget beslutades i äldrenämnden 15 juni. Revideringar har gjorts utifrån erfarenheter av coronapandemin och berör framförallt kontinuitet, arbetsledning, personalens kompetens, arbetsmiljö och miljö.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sin helhet. De skärpta kraven på andel utbildad personal är bra och nödvändiga, men förvaltningen vill betona att det redan idag är svårt att rekrytera utbildade undersköterskor och vårdbiträden och att det därför kan bli svårt att få höjningen till stånd inom den tidsperiod som anges. Förvaltningen bedömer också att om den föreslagna ökningen av andel undersköterskor ska ge önskad effekt så behöver också arbetet organiseras så att undersköterskor verkligen utför omvårdnadsarbete medan vårdbiträden mer är inriktade mot serviceinsatser. Det ställer i sin tur stora krav på uppföljning av avtalen.

Förvaltningen bedömer att det finns ett ökat behov av kompetens att bemöta enskilda med psykisk ohälsa och missbruk och efterfrågar därför en tydligare beskrivning av detta. Förvaltningens erfarenhet är att det inte alltid täcks av en undersköterskeutbildning.

Förvaltningen anser vidare att skrivningen om inom vilken tidsrymd utförare ska kunna ta emot nya ärenden bör harmoniera med Lag (2017:162) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, LUS, för att ge enskilda en hemgång med god kontinuitet.

Förvaltningen välkomnar punkten som beskriver krav på fordon, men anser också att frågan är komplicerad och kan innebära en målkonflikt mellan höga krav av miljöskäl och ekonomiska konsekvenser som påverkar företagens möjlighet att vara utförare i stadens valfrihetssystem.

Bakgrund

I Stockholms stad är det äldrenämnden som ansvarar för att upphandla och förvalta avtal för privata utförare av hemtjänst. Upphandlingen görs utifrån Lag (2008:962) om valfrihetssystem, LOV. Äldrenämnden har i budget för år 2021 i uppdrag att revidera förfrågningsunderlag/kontraktsvillkor med utgångspunkt från lärdomarna av coronapandemin.

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde 15 juni att godkänna förfrågningsunderlaget samt att överlämna det till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.

Förfrågningsunderlaget utgör kontraktsvillkor med beskrivning av krav och förutsättningar för privata utförare, med vilka avtal tecknas. En kommun kan dock inte skriva avtal med sin egen regi- verksamhet. I Stockholms stad görs istället en överenskommelse som benämns uppdragsbeskrivning och som tas fram av äldrenämnden. Eftersom samtliga utförare har samma uppdrag, oavsett driftsform, kommer de krav som beskrivs i förfrågningsunderlaget också att ingå i uppdragsbeskrivningen för hemtjänst i egen regi. Denna kommer att revideras av äldrenämnden när kommunfullmäktige fattat beslut om det förfrågningsunderlag remissen avser.

Östermalms stadsdelsnämnd har fått ärende om reviderat förfrågningsunderlag för upphandling av privata utförare av hemtjänst på remiss för yttrande till kommunstyrelsen senast 12 oktober 2021.

Övriga remissinstanser är:

- Stadsledningskontoret
- Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
- Skärholmens stadsdelsnämnd
- Kommunstyrelsens pensionärsråd
- Akavia
- Famna
- Kommunal Stockholm
- Vision Stockholms Stad

Östermalms stadsdelsförvaltning
Äldreomsorgen

Karlavägen 104
Box 24 156
10451 Stockholm
Växel 08-50810000
Fax
ostermalm@stockholm.se
stockholm.se

- Vårdförbundet Stockholm
- Vårdföretagarna

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen i samråd med miljösamordnare. Stadsdelsnämndens pensionärsråd har tagit del av ärendet vid sitt sammanträde 30 augusti. Rådet ställer sig positivt till de föreslagna revideringarna, men saknar en tydlig beskrivning av hur uppföljningen av avtalen ska gå till samt ett uttalat riktmärke för vad som i sammanhanget är god kontinuitet.

Ärendet

Äldreförvaltningen har arbetat fram ett förslag till reviderat förfrågningsunderlag/kontraktsvillkor för upphandling av privata utförare av hemtjänst utifrån de erfarenheter och lärdomar som gjorts under coronapandemin.

I sitt tjänstutlåtande, ALD 2021/182, daterat 2021-05-31, redovisar äldreförvaltningen en sammanfattning av de föreslagna revideringarna och beskriver att förändringarna framförallt är kopplade till kontinuitet, arbetsledning, personalens kompetens, arbetsmiljö och miljö.

Förändringarna i dokumentet utgår från stadens program för upphandling och inköp, miljöprogrammet, erfarenheter från upphandlingsprocessen, avtalsförvaltning, uppföljningar, gällande författningar samt synpunkter från referensgrupperna.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till äldrenämndens förslag till reviderat förfrågningsunderlag/kontraktsvillkor. Den skärpning av andelen utbildad personal, från 50 procent till 80 procent varav minst 30 procent ska vara undersköterskor bedöms vara bra och nödvändig.

Erfarenheterna av Coronapandemin och Coronakommissionens slutsatser pekar på att personalens kompetens har mycket stor betydelse för verksamhetens kvalitet. Av samma anledning är det också välkommet att erfarenhetskravet för arbetsledningen höjs samt att förfrågningsunderlaget också beskriver att staden kan besluta om att utförarna ska samarbeta med varandra och stadsdelsförvaltningarna för att gemensamt se till att tillgängliga personalresurser och skyddsutrustning med mera fördelas på ett lämpligt sätt.

Förvaltningen vill dock betona att det redan idag är svårt att rekrytera utbildade undersköterskor och vårdbiträden. Det beskrivs att ut-

föraren har fram till 1 januari 2024 på sig att kompetensutveckla befintlig personal för att leva upp till de höjda kraven. Förvaltningen bedömer att det finns risk för att det kan bli svårt att få höjningen till stånd inom den tidsperioden. Förvaltningen önskar att de kompetenshöjande insatser som behöver göras samordnas för hela staden.

Förvaltningen vill också framföra att om den föreslagna ökningen av andel undersköterskor ska ge önskad effekt så behöver också arbetet organiseras så att undersköterskor verkligen utför omvårdnadsarbete och vårdbiträden är mer inriktade mot serviceinsatser. Det ställer i sin tur stora krav på uppföljning av avtalen.

Vidare välkomnar förvaltningen att det nu, under punkt 1.3.24, beskrivs vad en hemtjänstenhet ska uppfylla avseende organisation, ledarskap och kompetens för att kunna marknadsföra sig som specialiserad på demenssjukdomar.

Det är också positivt att det nu finns ett tillägg om att den enskilde ska tillfrågas om vad som är viktigt för att denne ska uppleva en god kontinuitet och att detta ska dokumenteras i genomförandepLANEN. En person kan ju uppleva det som särskilt viktigt att det är ett fåtal personer som ger stöd med vissa insatser medan det kanske inte är lika viktigt för den enskilde när det gäller andra insatser.

Förvaltningen bedömer att det finns ett ökat behov av kompetens att bemöta enskilda med psykisk ohälsa och missbruk och önskar därför en tydligare beskrivning av vilken kompetens som bör finnas kopplat till dessa målgrupper. Förvaltningens erfarenhet är att det inte alltid täcks av den kunskap en undersköterskeutbildning ger.

Förvaltningen önskar vidare att revideringen hade berört inom vilken tidsrymd utförare ska kunna ta emot ärenden, under punkt 1.3.27. Utifrån Lag (2017:162) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, LUS, blir många ärenden akutärenden då de behöver verkställas snabbare än inom tre dagar. Då får idag kommunen gå in de två första dagarna tills vald utförare kan ta emot dag tre. Förvaltningen anser att skrivningen i förfrågningsunderlaget bör harmoniera med LUS för att möjliggöra att enskilda får en hemgång från slutenvården med god kontinuitet.

Förvaltningen anser att den nya skrivningen under punkt 1.3.28 som beskriver att det ska framgå hur enskild kommer i kontakt med sin utpekade kontaktperson är bra och ett viktigt förtydligande.

Under punkt 1.3.30 framgår att utföraren ska informera beställare om behoven ändras och det behöver göra en nyprövning. Förvaltningen önskar att skrivningen under punkten kompletteras med att utföraren ska kontakta biståndshandläggare om den enskilde pausar sina insatser. Information om att utförandet förändrats är viktig för biståndshandläggarens bedömning och uppföljning av den enskildes behov.

Förvaltningen välkomnar punkten som beskriver att krav på fordon för uppdragen ska stämma med stadens miljöprogram, men anser också att frågan om fordon är komplicerad eftersom den kan innebära en målkonflikt. Av klimatskäl bedömer förvaltningen att det är viktigt att tillämpa höga krav, helst på spjutspetsnivå. För företagen kan det dock innebära ekonomiska konsekvenser som påverkar deras möjlighet att vara utförare i staden, särskilt i de områden där bil är nödvändig för att utföra tjänsten. Om konsekvensen då blir att färre företag kan bli utförare har det påverkan både på stadens valfrihetssystem och på stadens målsättning att skapa goda förutsättningar för företagare och ha Sveriges bästa företagsklimat 2025.

Kerstin Andersson
Stadsdelsdirektör

Marianne Wikander
Avdelningschef

Bilagor

1. Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande
2. Reviderat förfrågningsunderlag
3. Protokollsutdrag från äldrenämndens sammanträde

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2021-09-03
Marianne Wikander, Avdelningschef	2021-09-03